

LES VÍCTIMES DE L'EXILI

camp de refugiats i una de recent, com a pol turístic. A la dreta, l'actual monument als exiliats a peu de platja. / MANUEL MOROS. COL·LECCIÓ MÈMORIAL D'ARGELÈS-SUR-MER / Ò.M.J.

en condició d'exiliats", posen en valor els tres autors de la recerca.

A més a més, han fet un procés de "curació de les dades", creuant informacions per a corregir noms i cognoms -alguns figuraven a la llista castellanitzats-; per a confirmar la mort de víctimes que no figuren en la nòmina del Cost Humà o bé hi constaven com a "desaparegudes" o per a descobrir les circumstàncies de la mort d'algunes víctimes. A Joan Baptista Treig Badia, de ca Treig de Benifallet, 28 anys, el va recollir per testimoniatge oral Joan Salvador Ventura Benaiques com a mort a l'exili francès; ara sabem que va morir a l'Hospital de Sant Lluís de Perpinyà durant el

1939. Julio Estivill Escoda, de la Torre de l'Espanyol, constava per memòria oral com a mort en camp de concentració de l'Espanya franquista, mentre que el BOE, a través d'una publicació que gairebé no va transcendir, ja l'identificava entre els morts a l'Antic Hospital Militar de Perpinyà. La majoria dels morts són hòmens -en el cas ebrenc, tots ho són- probablement perquè el període a què se circumscriu la recerca és el que acumula més morts d'excombatents que ja arriben ferits al país veí. Més d'un terç dels morts són hòmens d'entre 18 i 35 anys. Però també hi ha dones i nens i nenes molt petits entre els difunts. Els tres historiadors cons-

taten que les dificultats del trajecte, l'esgotament, la falta d'aliments o el fred van castigar els més vulnerables.

La llista està oberta, tant des del punt de vista temporal com de l'espai -están investigant altres departaments francesos- i la direcció general de la Memòria Democràtica ja els ha encarregat un estudi tècnic per a establir els llocs d'inhumació per a la possible dignificació dels espais.

EL PES EBRENC L'equip d'historiadors considera que la xifra total de noms de la llista inèdita que han elaborat es correspon de forma "molt afinada" amb el que va

passar durant el 1939 als camps dels departaments actuals del Llenguadoc-Rosselló i Migdia-Pirineus, tot i que en tot l'abast geogràfic i temporal de l'exili, naturalment va morir molta més gent. El nombre total d'exiliats en els primers mesos de 1939 és de 440.000, dels quals uns 300.000 es repatriarien entre febrer i desembre. La mortalitat podria rondar el 4 per 1.000, segons calculen els tres investigadors.

Dels 1.685 noms recollits, només es coneix l'origen o residència de 592, per tant del 35%. Si no més ens fixem en l'origen i tenint en compte els pocs casos de què es disposa d'esta informació,

veiem que la majoria són catalans. Per comarques, s'observa que, òbviament el Barcelonès és la comarca amb més presència (23), però els responsables de l'estudi afirmen que "la presència ebrenc és força important", probablement perquè els últims que s'incorporen al front a la sagnant Batalla de l'Ebre són en bona part del territori. Les quatre comarques de les Terres de l'Ebre reporten més víctimes que el Barcelonès i n'acumulen 26 només pel que fa a l'origen: Baix Ebre (6), Montsià (5), Terra Alta (6) i Ribera d'Ebre (9). És el cas d'una de les dos víctimes de major edat, Francisco Galindo Sendra, de 86 anys i de Ginestar. ■